

НА МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ ЗА ПРОФЕСИОЛОГИЯТА НА СПЕЦИАЛНИТЕ БИБЛИОТЕКИ

(Felix qui potuit rerum cognoscere causas [1])

Проф. д.п.н. Александра Куманова

Каратыгина, Т. Ф. Специальные библиотеки на фоне истории страны : Сб. статей и докл. – М.: Экон-информ, 2012. – 488 с. – *Памяти моего отца, ученого-просветителя Ф. И. Каратыгина (1892–1957).*

*Дълъг е пътят чрез наставления,
кратък и успешен – чрез примери. [2]*
Хораций

Пред погледа ни се разгръща в десетилетията творческият път на педагога, библиотековеда, историка на библиотечното дело, доктора на педагогическите науки, професора на Катедрата по библиотекознание и книгознание на Института

по информационни комуникации и библиотеки-те към Московския държавен университет по култура и изкуства, академика на Международната академия по информатизация при ООН (секция „Библиотекознание“) Татяна Фьодоровна Каратыгина (род. 1 окт. 1937 г.).

По резултатите за 2000 г. проф. Т. Ф. Каратыгина е избрана от Американския биографичен институт (САЩ, Северна Каролина) за жена на годината, „основавайки се на нейните забележителни достижения и благородния пример, който тя дава на своите колеги и на цялото общество“.

През 2005 г. с Указ на Президента на Руската федерация „за заслуги в областта на културата и многогодишната плодотворна работа“ на проф. Т. Ф. Каратыгина е присъдено почетното звание „Заслужил работник на културата на Руската Федерация“.

Новата книга на Т. Ф. Каратыгина „Специалните библиотеки на фона на историята на страната“ съдържа автобиографичен списък, систематизиран в хронологичен ред, в който се наброяват 329 неномерирани единици на статии, рецензии, доклади, тезиси, методически указания и др. (чийто отчет се води от 1959 г. – годината на първата публикация на автора), 22 от които са отделни издания с теоретичен и приложен характер (от 1961 г.).

Трудът „*Специалните библиотеки на фона на историята на страната*” е сборник, композиран от произведенията на автора в пет части:

1. „Общотеоретични въпроси на развитието на специалните библиотеки: типология, функции, мисия”.

2. „Формиране и развитие на научно-техническите и другите специални библиотеки в съветско и постсъветско време. Специалната библиотека на прага на XXI век”.

3. Отделни библиотеки с научно-технически профил и други области.

4. Библиотекари с научно-технически профил;

5. Материали от заседанията на секциите на специалните и научно-техническите библиотеки на ИФЛА”.

Политематичното съдържание на отделните материали за шест десетилетия активно творчество на автора с успех е отнесено към тази дедуктивна структура.

В самите материали има такива, които се допълват, намират се в диалог помежду си, което е особено ценно във връзка с авторската позиция – да се четат не само като единен текст, но и в различни разрези, композиции, тематични отсечки.

Тук е мястото да се изтъкне, че съветският период, когато се раждат специалните и научно-техническите библиотеки в Русия, и постсъветският период са проследени като естествено взаимосвързани, и те се явяват като фон на историята на страната, на който се разглеждат отделните библиотечни явления.

В първия раздел е забележителна ролята на статията „*Какво е това специална библиотека?*” (1978 г.; с. 108–118). Известно е, че именно тази статия с обобщаващия си характер става основа на дискусиата по фиксираната в заглавието тема за предмета и обекта на специалното библиотекознание [3].

Вторият раздел на сборника се открива с извлечения от руската „*Библиотечна енциклопедия*” на статии, посветени на феномените на научно-техническата и специалната библиотека – дело на перото на Т. Ф. Каратигина. Тук са представени и отделни очерци, посветени на системата на техническите библиотеки като цяло и на отделните ѝ звена.

На дейността на отделните досъветски и съвременни библиотеки с научно-технически профил се отделя внимание в третия раздел на сборника. В научно обръщение се въвеждат сведения за предшествениците на ГНБ – държавната научна библиотека – „Московската техническа библиотека” и Леденцовска библиотека. Тук е включена първата публикация на автора в специализирания професионален печат „*О совместной работе технической и профсоюзной библиотеки Лысьвенского металлургического завода*” (1961 г.; с. 308–310).

На разказа за библиотекарите от научно-техническите библиотеки и видните специалисти, участвали във формирането и развитието на водещите специални библиотеки на Русия и света – С. М. Куличков, Л. И. Владимиров, М. П. Гасфер, Ю. Н. Флаксерман, Н. П. Орлова, Т. Н. Захарова, С. А. Сбитнев (г. Кемерово), Ф. И. Каратигин, О. М. Серегина (Украйна) – е посветен четвъртият раздел на сборника.

Петият раздел е посветен на деветте заседания на секцията на специалните и научно-техническите библиотеки на ИФЛА, започвайки с 37-то (1971 г.) и свършвайки с 47-то (1981 г.), в които Т. Ф. Каратигина взема участие.

„*Прибягвайки към метафоричните сравнения, може да се каже, че специалната библиотека в моя жизнен път изигра определена роля на циментиращ и синтезиращ център, тя стана особен, открит от мен още в моята младост „материк” (това е израз на Ф. Фелини) на професионалната сфера, главно – на историята и теорията на специалните (на първо място – техническите) библиотеки, откъдето с годините все по-явно се очертаваше виждането на холографската ретроспектива на хармонизацията на дейността на този тип библиотечни учреждения, които (заемайки по-малко от една трета в числото на библиотеките на страната и при това, разполагайки с повече от две трети от съвкупния библиотечен фонд на литературата и документацията на нашата държава) игра първостепенна роля в удовлетворяването на информационните търсения на трудещите се, свързани с тяхната професионална, производствена, научна и учебна дейност*” (с. 5)

– обобщава Т. Ф. Каратигина в елегантното и изчерпателно „Въведение: Специалната библиотека в моята съдба” (с. 3–8).

Тази ремарка може да се възприема като методологически ключ към сборника – да бъде построено издание по теория, история и професиология на специалните библиотеки, което да е рамкирано от международното равнище на изискванията за специалните библиотеки.

Високото научно равнище на труда „Специалните библиотеки на фона на историята на страната” е достигнато чрез умелото прилагане на прекомпозицията на възникналия във времето материал на сборника, формирал в хода на диалогията му в десетилетията на ХХ–ХХІ в. хронотопа на специалните библиотеки чрез публикациите на Т. Ф. Каратигина.

За високото научно ниво на изданието допринася неговият справочно-информационен апарат: *цит. по-горе: Систематизиран хронологичес-*

ки списък на трудовете на Т. Ф. Каратигина (с. 453–455); *Именен показалец* (с. 479–481); *Предметен показалец* (с. 482–485).

Възможно е в едно ново преиздаване на труда да има и **тезаурус**, който ще покаже лексикалните феномени в единство в езика на видния теоретик на специалните библиотеки Татяна Фьодоровна Каратигина.

БЕЛЕЖКИ И ЛИТЕРАТУРА

1. *Лат.*: Щастлив е онзи, който е могъл да вникне в причината на нещата. **Вергилий**.

2. *Лат.*: Longum iter est per praecepta, breve et efficax per exempla.

3. Материалите от дискусията по подетата в тази статия проблематика вж в сб.: „*Научные и технические библиотеки СССР*” (1978, № 8, с. 9–10; 1979, № 2, с. 3–9; № 3, с. 15–22; № 5, с. 30–31; с. 34–35; № 8, с. 11–18; № 10, с. 8–13; 1980, № 5, с. 3–12).

ANNOTATION

Karatygina, T. F. *Special Libraries in the History of the Country [Russia] : Coll. Articles and Reports*. – Moscow, Econ-inform, 2012. – 488 p. – *In memory of my father, scholar-educator F. I. Karatygin (1892-1957)*

The high scientific level of the research work *Special Libraries in the History of the Country [Russia]* has been achieved through skillfully pre-composition of the material in the collection accumulating during the decades of XX-XXI c. on the special libraries of the publications of T. F. Karatigina. The book is a collection, made by author's works in five parts: 1. General theoretical questions of the development of the special libraries: typology, functions, mission; 2. Formation and development of scientific-technical and other special libraries in Soviet and post-Soviet time. Special library at the threshold of XXI c.; 3. Librarians with scientific and technical profile; 5. Materials from the sessions of the Sections of special and scientific-technical libraries of IFLA. In the materials there are mutually complementing and dialoguing which is very valuable in connection with the author's position – to be read not only as a global text, but also in different approaches, compositions, variety of themes.

The high research standard of the edition is backed by its system of references: Systematized chronological list of the works of T. F. Karatigina (p. 453-455); Index of names (p. 479-481); Subject index (p. 482-485).

Keywords: special libraries – scientific-technical libraries – theory – history – profессиология – international framework

